

ЛИЦАР УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА

ОЛЕСЮ ГОНЧАРУ — 75

МОВ ТРОНКА У СТЕПАХ...

Коли цвітіння настає поря, Коли весна смичком струнка заграє, Тоді ми з днем народження вітаєм Саветного Олеса Гончара!

НАРОДЖЕНИЙ ДЛЯ ЛЮБОВІ

П'ятдесят п'ять років віддав Олес Терентійович Гончар літературі. Завжди органічним зав'язком з життям і прагненням свого народу, а також плідному використанню кращих надбань світової культури та літератури він приніс в мистецтво живопису слово нашого часу видатні художні рішення...

— Ось... — і покладає на стіл ковалев. Це був лист О. Гончара. В ньому письменник гордиться рідку питання власної творчості. Тому лист може принести певну користь як історикам літератури, так і дослідникам творчості самого Олеса Терентійовича.

Шановний Олесю Терентійовичу! Широ вітаємо Вас, людину, яка пройшла в солдатській шинелі вогненними дорогами Європи, з 75-річчям. Великих Вам творчих успіхів. Слава Україні!

ЖИВИТЕ ДОЛГО, МАСТЕР И УЧИТЕЛЬ!

Очень ли важно, сколько лет человеку, если он владеет емкой сокровенной тайной бытия — тайной Слова? Истинный Мастер — вне времени, хотя и постоянно преодолевает его в своем творчестве.

ЯК СУДИЛИ «СОБОР»

Я тоді вчився у школі, писав вірші, які час від часу надсилав до наших газет — районної «Радянська Газета» (селище Чаплинка) та обласної «Ленінський прапор». Один раз таки редактор навідувався до редакції районної газети, де з нами, юнцями та поетами-початківцями, дуже уважно працювали. Отож одного такого дня я прийшов до редакції, яка мислилася на першому поверсі у будинку райкому партії.

НЕЗАБУТНЯ ЗУСТРІЧ

Слово Олеса Гончара завжди знаходило відгук, бо воно людина і часе. Воно виповнює правду про трагічні сторінки нашої недавньої історії, змусило сучасників замислитися над тим, як за тотальної несправедливості зберегти собор своїх душ.

Дніпровський селянський полк... Потім студенти і викладачі філологічного факультету провели письменника до готелю «Україна», де він зупинився під час короткого перебування в Сімферополі. Там, біля скверу з бранними фотографіями Дмитро Михайлович Кравчук — тодішній лаборант української кафедрі, а згодом автор низки посібників з методики викладання мови у школах, як читало присуджені вчительству. Цей знімок публікується вперше.

ВЕРНОСТЬ СВОЕМУ ЗНАМЕНИ

«Сегодня Олес Терентьевич Гончар слышит много лестных слов. Сегодня его называют знаменем украинской литературы. Но всегда ли мы помним, как тяжело бывает (и так бывает!) высоко держать древо этого знамени?»

НАЙДОРОЖЧИЙ АВТОГРАФ

Пригадується 1974 рік. Олес Терентійович прийшов на зустріч з читачами, яка відбувалася в обласному Будинку читача. Це був надзвичайно важкий для нього час, бо компартійна камарилья розгорнула шапалене цькування на письменника за роман «Собор». Твір було оборонено і вилучено з продажу. Та мені пощастило у Глухомому селі придбати це чудове книжкове видання ще у 1968 році, до того, як початся кампанія шельмування.

Справжнім одкровенням про минулу війну став для нас, тодішніх студентів Кримського педагогічного інституту, роман «Людина і зброя», який полюбився друком на початку 60-х років. Ним зацікавився навіть на лекції, вращення про нього можна було почути і в аудиторіях, і в гуртожитках на Студентській, про новий твір шлося на одному із зборів українського літературного гуртка.

УРОКИ МУЖНОСТІ

Творчість кваліра — то величезний пласт життя нашого народу. Власне, на долю його повнозного покоління творчості Олеса Гончара мала найбільший виховний вплив. Його «Прапорносці», новели «Модри камені», «Лонж», «Гори співають» — то і були проєкти життя його покоління. А коли студентом ще в журнальному варіанті читав «Людину і зброя», то всю увагу, що такі ж, як ми, врятували нам життя. І це заклинало до відповідальності, честі і совісті.

Олесю ГОНЧАРУ

А бія клеветки іскрометний, Земля під ногами дагитий, Та твердо боєць-мінометник, Затиснувши міну, стоїть. Оце він «жар-птицю» руками Пожмурить в заліпу трубу. Що разом з окопними снами На власному носять горбу.

ВЕЛИКЕ ТУТ НЕБО...

А не маю честі належати до близьких друзів Олеса Терентійовича Гончара, будучи лише одним з численних шанувальників його таланту. Та перед ним у мене не є екрана, нічим не заслужена перевага; я — один з уже небагатьох, хто пам'ятає сьогоднішнього кваліра 16-річним студентом Харківського училища журналістики. На жаль, мало що можна пригадати про студентську юність письменника, бо він лишився ми на різних курсах. Він уже був випускником, а я зеленим першокурсником. Але цього скромного студента знало все училище: вже тоді Олесе відомою публікувалися в студентській багатотиражці «Надвирі».

розкривається багато таємниць минулого, не буде великим гріхом, якщо я пошушу слово. А пошав товариш мені, що Гончар ще на студентській лаві написав повість про голодомор 1933 року і надіслав її Петру Панчу. Той відгукнувся дружнім листом, в якому, за словами самого Олеса, в пух і прах розбив все написане. Мабуть, досліджений Панч більше клопотався долею молодого літератора, ніж його твором. Бо уже тоді рівень літературної майстерності Гончара не давав ніяких підстав для «пуху і праху», але були всі підстави стати прамом самому автору, який його повість потрапила в руки «мистецтвознавця» з сьомими рунками. Якщо мало я писав тоді всього непотребу, всього не запам'ятав, тимчасом у цьому «непотребі», як я тепер розумію, вже тоді відчувалася нота, що згодом зазвучала в усій творчості Гончара, тема людської гідності.

Крим, 1973 рік.

Переклад з російської Данила КОНОНЕНКА.

